

Ж.Ж. ТалиповаИнновациялық Еуразия университеті, Қазақстан
(e-mail: zhanik0108@mail.ru)**Азаматтық құқықтағы меншік құқығының нысандары мен түрлері мәселесі****Аңдатпа**

Негізгі мәселе: Меншік құқығы, меншіктің өзі сияқты, қоғамдық өмірде басты орындардың бірін алады. Қазақстан Республикасындағы меншік қатынастарын нормативтік реттеу мемлекет қалыптасуының бүкіл кезеңінде болған. Бүгінгі таңда меншік қатынастары құқықтың түрлі салаларының нормаларымен реттеледі. Бірақ азаматтық-құқықтық реттеу нормативтік реттеу жүйесінде маңызды орындардың бірі болып табылады. Осы мақалада меншік, меншік иесі, меншік құқығының субъектісі сияқты негізгі құқықтық ұғымдарды, сондай-ақ меншік нысандары мен түрлерін, меншік құқығының пайда болу және тоқтатылу негіздерін кешенді талдау және меншік иесінде абсолютті құқықты қорғау және қорғау тәсілдері қарастырылған. Белгілі бір зат ортақ мүлік ретінде бірнеше адамға тиесілі болуы мүмкін. Бұл жағдайда меншік құқығы бірнеше меншік иелері (бірлескен меншік иелері) арасында бөлінеді. Ортақ меншік туралы құқықтық нормалардың жиынтығы ортақ меншік құқығы институтын құрайды.

Мақсаты: Осы жұмыстың мақсаты меншік, меншік иесі және меншік құқығының субъектісі сияқты негізгі құқықтық ұғымдарды, сондай-ақ меншік нысандары мен түрлерін, меншік құқығының пайда болу және тоқтатылу негіздерін кешенді талдау және меншік иесінде абсолютті құқықты қорғау және қорғау тәсілдерін айқындау болып табылады. Осы мақсатқа жетудің құралы қазақстандық ғалым-заңгерлердің еңбектері ретінде еңбектерді зерттеу, практикалық материалдардың талдауларын зерделеу болып табылады.

Әдістері: Мақалада келесі әдістер қолданылды: салыстырмалы-құқықтық, жүйелік-құрылымдық, формальды-логикалық әдістер, сонымен қатар жүйелік талдау әдісі.

Нәтижелері және олардың маңыздылығы: Қазақстан заңнамасы өз атынан әрекет етуге құқығы бар мемлекеттік меншіктің екі субъектісін: Қазақстан Республикасын тұтастай (республикалық меншікті құрайтын мүлікке қатысты) және әкімшілік – аумақтық бірлікті (коммуналдық меншікті құрайтын мүлікке қатысты) көздейді. Яғни, азаматтық айналымда деректер мемлекеттік меншік құқығының тасымалдаушысы болып табылады. Орындалатын міндеттерге байланысты мемлекет аталған субъектілердің бірінің атынан меншік иесінің өкілеттіктерін жүзеге асырады. Қазақстан Республикасы мен әкімшілік-аумақтық бөлініс заңды тұлғалар болып табылмайды. Алайда, егер заңнамалық актілерден өзгеше туындамаса, оларға заңды тұлғалардың азаматтық заңдармен реттелетін қатынастарға қатысуын айқындайтын нормалар қолданылады. Мемлекет пен әкімшілік-аумақтық бірлік, ерекше субъектілер ретінде, азаматтық құқықтық қатынастар субъектілерінің барлық құқықтарына ие және құқық субъектілігінде тек қолданыстағы заңнамамен шектелген.

Түйін сөздер: меншік, меншік құқығы, меншік иесі, меншік құқығының субъектісі, меншіктің нысандары мен түрлері

Кіріспе

Белгілі бір зат ортақ мүлік ретінде бірнеше адамға тиесілі болуы мүмкін. Бұл жағдайда меншік құқығы бірнеше меншік иелері (бірлескен меншік иелері) арасында бөлінеді. Ортақ меншік туралы құқықтық нормалардың жиынтығы ортақ меншік құқығы институтын құрайды.

Қазақстан Республикасында меншіктің екі түрі танылады. ҚР Конституциясының 6-бабының 1-тармағына сәйкес «Қазақстан Республикасында мемлекеттік меншік пен жекеменшік танылады және бірдей қорғалады».

Материалдар мен әдістер

Зерттеудің әдіснамалық негізін салыстырмалы құқықтануда пайдаланылатын дәстүрлі жалпы ғылыми және арнайы заң әдістері құрайды: жүйелі-құрылымдық, әлеуметтік-құқықтық және салыстырмалы-құқықтық.

Нәтижелер

Жеке меншік азаматтар мен мемлекеттік емес заңды тұлғаларға, ал мемлекеттік меншік – Қазақстан Республикасына және әкімшілік-аумақтық бірлікке (республикалық және коммуналдық меншік) тиесілі. Азаматтар мен заңды тұлғалар субъектілері болып табылатын жеке меншік тек қана олардың мүдделеріне қызмет етуге арналған. Жеке меншік құқығы заңмен қорғалады. Ешкім соттың шешімінсіз жеке меншікке қол сұғуға немесе оны күштеп тартып алуға құқығы жоқ. Тек заң шеңберінде

«ерекше жағдайларда мемлекет мұқтажы үшін мүліктен күштеп айыру оның құны тең бағамен өтелген кезде жүргізілуі мүмкін» [1].

Жеке меншікке келесі ерекшеліктер тән:

Біріншіден, азаматтар мен мемлекеттік емес заңды тұлғалар жеке меншік субъектілері болып табылады. Бұл жерде азаматтар деп – ҚР азаматтары, шет ел азаматтары және азаматтығы жоқ адамдар танылады. Жалпы алғанда, азаматтық құқықта бұл – жеке тұлға деп аталады. Жалпы ережелерге сәйкес, аталған тұлғалар ҚР азаматтары сияқты барлық құқықтар мен бостандықтарға ие, сондай-ақ оларға барлық міндеттер жүктеледі.

«Шетелдіктердің құқықтық жағдайы туралы» ҚР Заңы шетелдіктердің құқықтық мәртебесіндегі айырмашылықтарды белгілейді: тұрақты тұратындар және Қазақстан Республикасында уақытша жүрген шетелдіктер. Бірінші санат үшін меншік құқығында тұрғын үйді иеленуге ешқандай кедергі жоқ. Екінші тұрғын үйге меншік құқығына ие бола алмайды [2].

Азаматтардың меншік құқығының субъектісі жеке тұлға болып табылады. Алайда, бұл жеке тұлға әр түрлі рөлдерде әрекет етеді – қызметкер ретінде, жеке кәсіпкер ретінде және заңды тұлғаның құрылтайшысы ретінде.

Азамат меншік иесі ретінде көбінесе жеке кәсіпкер ретінде әрекет етеді. Қазақстан Республикасының заңнамасы дара кәсіпкерлікті жеке және бірлескен болып бөледі. Жеке тұлғаны бір азамат өзіне меншік құқығымен тиесілі мүлік негізінде, сондай-ақ мүлікті пайдалануға және оған билік етуге жол берілетін өзге де құқыққа байланысты дербес жүзеге асырады. Бірлескен кәсіпкерлікті азаматтар (дара кәсіпкерлер) тобы өздеріне ортақ меншік құқығымен тиесілі мүлік негізінде, сондай-ақ мүлікті бірлесіп пайдалануға және оған билік етуге жол беретін өзге де құқыққа орай жүзеге асырады.

Бірлескен кәсіпкерліктің нысандары:

- 1) ерлі-зайыптылардың ортақ бірлескен меншігі негізінде жүзеге асырылатын ерлі-зайыптылардың кәсіпкерлігі;
- 2) шаруа (фермер) қожалығының ортақ бірлескен меншігі немесе жекешелендірілген тұрғынжайға ортақ бірлескен меншік негізінде жүзеге асырылатын отбасылық кәсіпкерлік жатады;
- 3) кәсіпкерлік қызмет ортақ үлестік меншік негізінде жүзеге асырылатын жай кәсіпкерлік жатады.

Азамат заңда белгіленген тәртіппен тіркелген кезде ғана кәсіпкерлік қызметпен айналыса алатынына назар аударайық. Сондықтан, азамат меншік иесі ретінде өз мүлкін азаматтық айналымға енгізген барлық жағдайларды екі топқа бөлу керек. Біріншісіне азаматтың меншік иесі ретінде тіркеуді қажет етпеген кезде, ал екіншісі-мұндай тіркеу қажет болған кезде жатқызылуы керек. Сонымен, егер бұрын берілген азаматтардың жеке меншік түрлерінің жіктелуіне сүйенсек, егер азамат қызметкер ретінде әрекет етсе, сондай-ақ жүйелі түрде пайда табуға бағытталмаған экономикалық қызметпен айналысатын адам болса, тіркеу талап етілмейді деп айтуға болады.

Азаматтардың меншік құқығының мазмұны деп өзіне тиесілі мүлікті иелену, пайдалану және оған билік ету құқығы түсініледі. Азамат өзіне тиесілі мүлікке қатысты өз қалауы бойынша кез келген іс-әрекет жасауға құқылы. Азаматтардың меншік құқығын жүзеге асыру келесі жағдайларда тек заңмен шектелуі мүмкін: басқа тұлғалардың және мемлекеттің құқықтары мен заңды мүдделері бұзылған жағдайда; меншік иесі өзінің монополиялық немесе өзге де үстем жағдайын контрагенттердің, тұтынушылардың және өзге де тұлғалардың есебінен олардың жай-күйін жасанды түрде нашарлататын негізсіз пайда алу мақсатында пайдаланған жағдайда.

Қазақстан Республикасы Конституциясының 6-бабының 2-тармағында меншік қоғам игілігіне қызмет етуге тиіс деп белгіленген. Осыны негізге ала отырып, меншік иесі өзінің құқықтарын жүзеге асыру кезінде азаматтардың денсаулығы мен қоршаған ортаға келтірілуі мүмкін залалдың алдын алатын шаралар қолдануға міндетті. Азаматтардың меншік құқығы объектілеріне билік ету жөніндегі өкілеттіктерді меншік иесі өз қалауы бойынша жүзеге асырады. Азаматтың өзіне тиесілі мүлікке иелік етудегі бостандығы оның өз еркімен затқа меншік құқығын бере алатындығында, мүлікті басқа адамдарға пайдалануға, қайтыс болған жағдайда оған билік етуге және т.б. мүмкіндік береді.

Азаматтардың меншік құқығын тоқтату ерікті немесе мәжбүрлі болуы мүмкін. Ерікті түрде, мысалы, жеке кәсіпкерлік меншік иесі дербес қабылдаған шешім негізінде тоқтатылады. Жеке кәсіпкердің қызметі сот шешімі бойынша мынадай жағдайларда мәжбүрлі тәртіппен тоқтатылады:

- 1) тіркеу кезінде жойылмайтын сипаттағы Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзушылықтар жіберілуіне байланысты дара кәсіпкерді тіркеу жарамсыз деп танылған;
- 2) қызметті Қазақстан Республикасының заңнамасын күнтізбелік жыл ішінде бірнеше рет немесе өрескел бұза отырып жүзеге асырған;
- 3) ол қайтыс болды деп жарияланған;
- 4) ол Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жаппай қырып-жою қаруын таратуды қаржыландырумен байланысты ұйымдар мен тұлғалардың тізбесіне және (немесе) терроризмді және экстремизмді қаржыландырумен байланысты ұйымдар мен тұлғалардың тізбесіне енгізілген;
- 5) ол хабарсыз кеткен деп танылған жағдайларда;

б) мәжбүрлі тәртіппен қызметті тоқтатуды көздейтін, «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Кодексінде белгіленген жағдайларда соттың шешімі бойынша мәжбүрлі тәртіппен тоқтатылады [3].

Жеке кәсіпкердің қызметі жоғарыда көрсетілген негіздерден басқа тоқтатылады:

1) өзіндік кәсіпкерлік – азамат әрекетке қабілетсіз деп танылған не ол қайтыс болған кезде;
2) отбасылық кәсіпкерлік және жай серіктестік – егер бірлескен кәсіпкерліктің бірде-бір қатысушысы қалса немесе қалмаса, сондай-ақ некенің бұзылуына байланысты мүлікті бөлу кезінде жүргізіледі.

Азаматтық заңнамада азаматтық құқықтық қатынастардың барлық қатысушыларының, оның ішінде мемлекеттің теңдігі бекітілген.

Мемлекеттік меншік құқығы Қазақстан Республикасында танылған екі меншіктің бірі болып табылады. Конституцияның 6-бабының 1-тармағына сәйкес «Қазақстан Республикасында мемлекеттік меншік пен жеке меншік танылады және бірдей қорғалады».

Мемлекеттік меншіктің қарым-қатынасы, жарияланған теңдікке қарамастан, белгілі бір ерекшеліктерге ие:

– мемлекет егеменді биліктің иесі болып табылады және бұл ретте азаматтық-құқықтық қатынастарды реттейтін заңдар қабылдайды және азаматтық-құқықтық қатынастардың пайда болу көздері ретінде әкімшілік актілер шығарады;

– мемлекет заңды тұлға болып табылмайды, сондықтан оның атынан мемлекеттік билік және басқару органдары осы органдардың мәртебесін айқындайтын заңнамалық актілерде, ережелерде немесе өзге де актілерде белгіленген құзыреті шеңберінде әрекет етеді;

– мемлекеттің меншік құқығы барлық көлемдік сипатқа ие, яғни мемлекет кез-келген мүлікке, соның ішінде алынған немесе айналымы шектеулі мүлікке ие бола алады;

– мүлікті меншікке сатып алудың ерекше тәсілдеріне ие, атап айтқанда, салықтар, баждар, алымдар және т.б.;

– мемлекеттік меншік негізінде халыққа және бірінші кезекте оның аз қамтылған бөлігіне жеткілікті ең төмен күнкөріс деңгейін қамтамасыз етуге арналған әлеуметтік функциялар жүзеге асырылады.

Жеке тұлғаларға (азаматтарға және мемлекеттік емес заңды тұлғаға) тиесілі жеке меншіктен айырмашылығы, мемлекеттік меншік бүкіл қоғамға тиесілі және оның мүдделеріне қызмет етеді.

Меншік мемлекеттіліктің негізін құрайды. Оның болуы мен қалыпты жұмыс істеуі мемлекеттің толыққанды өмір сүруімен және оның азаматтарының құқықтарын қорғаумен байланысты. Сондықтан Қазақстан Республикасы Конституциясының 26 – бабының 2-тармағында «меншікке заңмен кепілдік беріледі» деген маңызды ереже белгіленген.

Әр түрлі функциялардың болуы мемлекеттік меншіктің құрылымын ажыратады. Саралау негізінен аумақ бойынша және меншікті өткізу субъектілері бойынша жүргізіледі. Қазақстан Республикасы Азаматтық Кодексінің 192-бабының 1-тармағына сәйкес: «мемлекеттік меншік республикалық және коммуналдық меншік түрінде көрінеді» [4].

Талқылау

Мемлекеттік меншіктің жеке меншікке қарағанда жалпы нормативтік басымдықтары жоқ. Қазақстан Республикасы азаматтық заңдармен реттелетін қатынастарда осы қатынастардың өзге де қатысушыларымен тең негізде болады. Дәл осындай ереже әкімшілік-аумақтық бірлік үшін белгіленген. Азаматтық құқықтық қатынастардың басқа субъектілерімен қарым-қатынастардағы тең басталу жалпы ереже бойынша әртүрлі субъектілердің құқықтық мәртебесіндегі басымдықтардың болмауын және Қазақстан Республикасының (әкімшілік-аумақтық бірліктер) қатысуымен дауды шешу кезінде сот үшін басымдықтардың болмауын білдіреді.

Субъективті мағынада мемлекеттік меншік құқығы мемлекетке тиесілі мүлікті иелену, пайдалану және оған билік ету жөніндегі өкілеттіктерден тұрады, оларды ол Қазақстан халқының мүдделерін ескере отырып, өз қалауы бойынша жүзеге асырады. Мемлекеттік меншік құқығының мазмұны құқықтар мен міндеттер жиынтығымен анықталады. Меншік иесінің құқығы абсолютті және оның мүлкін иелену, пайдалану және билік ету құқығынан тұрады. Мемлекеттік меншікті иелену құқығы-мүлікке нақты иелік етуді жүзеге асырудың заңды түрде қамтамасыз етілген мүмкіндігі. Мемлекет, ерекше субъект ретінде, барлық жағдайларда өзінің мүлкін іс жүзінде иеленуді мемлекеттік органдардың немесе заңды тұлғалардың жүйесі арқылы жүзеге асыра отырып, иелену құқығын сақтайды. Мемлекеттік меншікті пайдалану құқығы мемлекеттік мүліктен оның пайдалы табиғи қасиеттерін алудың, сондай-ақ одан пайда табудың заңмен қамтамасыз етілген мүмкіндігін білдіреді. Пайда, табыс, өсім, жеміс және өзге де нысандарда көрініс табуы мүмкін. Мемлекеттік мүлікті пайдалану әртүрлі нысандарда жүзеге асырылады. Мысалы, мемлекеттің жер учаскелерін жалға беруі және пайдалануы, мемлекеттік ұйымдардың ғимараттарды, жабдықтар мен жиһаздарды пайдалануы және т.б. кеңінен қолданылады.

Мемлекет мүлікті иелену, пайдалану және оған билік ету құқығын мемлекеттік заңды тұлғаларға (шаруашылық жүргізу және жедел басқару құқығы шеңберінде) толық немесе ішінара берген кезде

мемлекеттік меншік шегінде жеткілікті түрде кеңінен қолданылады. Бұл жағдайда мемлекет меншік құқығын жоғалтпайды.

Меншік құқығының мазмұны тек құқықтардың болуын ғана емес, сонымен бірге меншік иесінің міндеттерін де қамтиды. Міндеттер заңнан және заңды фактілерден туындайды. Оның негізін Конституцияның 6-бабының 2-тармағы құрайды, оған сәйкес «меншік міндет жүктейді, оны пайдалану сонымен қатар қоғам игілігіне де қызмет етуге тиіс». Заң құжаттарында көзделген реттерде, шарттар мен шектерде аталған субъект оның мүлкін басқа адамдардың шектеулі пайдалануына жол беруге міндетті [1].

Қорытынды

Қазақстан заңнамасы өз атынан әрекет етуге құқығы бар мемлекеттік меншіктің екі субъектісін: Қазақстан Республикасын тұтастай (республикалық меншікті құрайтын мүлікке қатысты) және әкімшілік – аумақтық бірлікті (коммуналдық меншікті құрайтын мүлікке қатысты) көздейді. Яғни, азаматтық айналымда деректер мемлекеттік меншік құқығының тасымалдаушысы болып табылады. Орындалатын міндеттерге байланысты мемлекет аталған субъектілердің бірінің атынан меншік иесінің өкілеттіктерін жүзеге асырады. Қазақстан Республикасы мен әкімшілік-аумақтық бөлініс заңды тұлғалар болып табылмайды. Алайда, егер заңнамалық актілерден өзгеше туындамаса, оларға заңды тұлғалардың азаматтық заңдармен реттелетін қатынастарға қатысуын айқындайтын нормалар қолданылады. Мемлекет пен әкімшілік-аумақтық бірлік, ерекше субъектілер ретінде, азаматтық құқықтық қатынастар субъектілерінің барлық құқықтарына ие және құқық субъектілігінде тек қолданыстағы заңнамамен шектелген.

Заңда көрсетілген жағдайларда әкімшілік-аумақтық бөлініс азаматтық құқықтық қатынастарда мемлекет атынан әрекет ете алады және өзінің іс-әрекеттерімен мүліктік және жеке мүліктік емес құқықтар мен міндеттерді иемденіп алып, жүзеге асыра алады, сотта Қазақстан Республикасының мемлекеттік билік және басқару органдары осы органдардың мәртебесін айқындайтын заңнамалық актілерде белгіленген өз құзыреті шеңберінде Қазақстан Республикасының атынан әрекет ете алады [4].

Меншік құқығы заң актілерінде көзделген негіздер мен тәртіп бойынша ғана тоқтатылуы мүмкін, бұл Қазақстан Республикасы Конституциясының 26-бабында бекітілген меншікке қол сұғылмаушылық принципіне сәйкес келеді. Меншікті жеке адамның немесе ұжымның өзіне тиесілі затқа қатынасы ретінде анықтауға болады.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

- 1 Қазақстан Республикасының Конституциясы. Конституция 1995 жылы 30 тамызда республикалық референдумда қабылданды. – [Электрондық ресурс] – Кіру режимі: <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/K950001000>.
- 2 Шетелдіктердің құқықтық жағдайы туралы Қазақстан Республикасының 1995 жылғы 19 маусымдағы № 2337 Заңы. – [Электрондық ресурс] – Кіру режимі: <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/U950002337>.
- 3 Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік Кодексі. Қазақстан Республикасының Кодексі 2015 жылғы 29 қазандағы № 375-V ҚРЗ. – [Электрондық ресурс] – Кіру режимі: <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/K1500000375>.
- 4 Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі. Қазақстан Республикасының Кодексі 1994 жылғы 27 желтоқсандағы № 268-XIII. – [Электрондық ресурс] – Кіру режимі: <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/K940001000>.

REFERENCES

- 1 Kazakstan Respublikasynyn Konstituciyasy. Konstituciya 1995 zhyly 30 tamyzda respublikalyk referendumda kabyldandy [Constitution Of The Republic Of Kazakhstan. The Constitution was adopted in a republican referendum on August 30, 1995] (n.d.). adilet.zan.kz. Retrieved from <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/K950001000>.
- 2 Sheteldikterdin kukykytk zhagdajy turaly Kazakstan Respublikasynyn 1995 zhyly 19 mausymdagy N 2337 Zany [Law of the Republic of Kazakhstan dated June 19, 1995 No. 2337 on the legal status of foreigners] (n.d.). adilet.zan.kz. Retrieved from <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/U950002337>.
- 3 Kazakstan Respublikasynyn Kasipkerlik Kodeksi. Kazakstan Respublikasynyn Kodeksi 2015 zhyly 29 qazandagy № 375-V [Business Code Of The Republic Of Kazakhstan. Code of the Republic of Kazakhstan dated October 29, 2015 No. 375-V] (n.d.). adilet.zan.kz. Retrieved from <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/K1500000375>.
- 4 Kazakstan Respublikasynyn Azamattyk kodeksi. Kazakstan Respublikasynyn Kodeksi 1994 zhyly 27 zheltoksandagy № 268 [Civil Code of the Republic of Kazakhstan. Code of the Republic of Kazakhstan dated December 27, 1994 No. 268-XIII] (n.d.). adilet.zan.kz. Retrieved from <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/K940001000>.

Ж.Ж. Талипова

Иновационный Евразийский университет, Казахстан

К вопросу о формах и видах права собственности в гражданском праве

Право собственности, как и сама собственность, занимает одно из главных мест в общественной жизни. Нормативное регулирование отношений собственности в Республике Казахстан существовало на протяжении всего периода становления государственности. Сегодня отношения собственности регулируются нормами различных отраслей права. Но гражданско-правовое регулирование занимает одно из важнейших мест в системе нормативного регулирования. В данной статье представлен комплексный анализ основных правовых понятий, таких как собственность, собственник, субъект права собственности, а также форм и видов собственности, оснований возникновения и прекращения права собственности и способов защиты, защиты абсолютного права у собственника. Определенная вещь может принадлежать нескольким лицам в качестве общего имущества. В этом случае право собственности распределяется между несколькими собственниками (совладельцами). Совокупность правовых норм об общей собственности образует институт права общей собственности.

В статье обобщены научные изыскания казахстанских ученых-юристов, а также использованы следующие методы: сравнительно-правовой, системно-структурный, формально-логический, метод системного анализа.

Законодательство Казахстана предусматривает два субъекта государственной собственности, имеющих право действовать от своего имени: Республики Казахстан в целом (в отношении имущества, составляющего республиканскую собственность) и административно-территориальной единицы (в отношении имущества, составляющего коммунальную собственность). То есть в гражданском обороте они являются носителями права государственной собственности. В зависимости от выполняемых задач государство осуществляет полномочия собственника от имени одного из указанных субъектов. Республика Казахстан и административно-территориальная единица не являются юридическими лицами. Однако если иное не вытекает из законодательных актов, к ним применяются нормы, определяющие участие юридических лиц в отношениях, регулируемых гражданским законодательством. Государство и административно-территориальная единица, как особые субъекты, обладают всеми правами субъектов гражданских правоотношений и ограничены в правосубъектности только действующим законодательством.

Ключевые слова: собственность, право собственности, собственник, субъект права собственности, формы и виды собственности.

Zh.Zh. Talipova

Innovative University of Eurasia, Kazakhstan

On the question of forms and types of property rights in civil law

The right of ownership, like property itself, occupies one of the main places in public life. Statutory regulation of property relations in the Republic of Kazakhstan existed throughout the entire period of statehood formation. Today, property relations are regulated by the norms of various branches of law. But civil law regulation occupies one of the most important places in the system of regulatory regulation. This article deals with a comprehensive analysis of the main legal concepts, such as property, owner, subject of property rights, as well as forms and types of property, the grounds for the emergence and termination of property rights and ways to protect and protect the absolute right of the owner. A certain thing may belong to several persons as common property. In this case, the right of ownership is distributed among several owners (co-owners). The totality of legal norms on common property forms the institution of common property law.

The purpose of this work is a comprehensive analysis of the main legal concepts, such as property, owner and subject of property rights, as well as forms and types of property, the basis for the emergence and termination of property rights and the definition of ways to protect and protect the absolute right of the owner. The means of achieving this goal is the study of the works of Kazakh legal scholars, the study of the analysis of practical materials.

The article uses the following methods: comparative-legal, system-structural, formal-logical, as well as the method of system analysis.

The legislation of Kazakhstan provides for two subjects of State property that have the right to act on their own behalf: the Republic of Kazakhstan as a whole (in respect of property constituting republican property) and the administrative – territorial unit (in respect of property constituting municipal property). That is, in civil circulation, data are carriers of state property rights. Depending on the tasks performed, the State exercises the powers of the owner on behalf of one of the specified entities. The Republic of Kazakhstan and the administrative-territorial unit are not legal entities. However, unless otherwise provided by legislative acts, they are subject to the rules governing the participation of legal entities in relations regulated by civil law. The state

and administrative-territorial unit, as special subjects, have all the rights of subjects of civil legal relations and are limited in legal personality only by the current legislation.

Keywords: property, right of ownership, owner, subject of ownership, forms and types of ownership.

Қолжазбаның редакцияға келіп түскен күні: 28.11.2020 ж.